

۱- اولین صفحه سنگی آسوری ضبط شده در تهران

صفحه بدافون شماره B 090379 که دارای کد Eabz است و به‌طور الکتریکی ضبط شده، بعید نیست که اولین صفحه آسوری ضبط شده در تهران باشد. خواننده این صفحه "مادام سوپرو توانایا" و عنوان آن "میچدو نیایون" است که تا این تاریخ، هیچ اطلاعی از وی در دسترس نیست. نگارنده تاکنون به مدرکی قاطع و مستنداتی قطعی در مورد تاریخ ضبط صفحه‌های بدافون سری B 090000 دست نیافته و بنا بر پاره‌ای قرائن، تاریخ ضبط آن‌ها را پس از دومین سری صفحه‌های پولیفون و متعلق به سال ۱۹۳۰ میلادی می‌داند. احتمال دیگر، ضبط این سری صفحه‌ها در سال ۱۹۲۸ میلادی است که صفحه‌های

عراقی بدافون از محمد القبانجی در همین سری، چنین تاریخی دارند.

جای تردیدی نیست که صفحه بدافون شماره B 090379 اولین صفحه شناخته شده آسوری است که در تهران ضبط شده و تاکنون صفحه آسوری قدیمی‌تر از آن مشاهده نشده است. اما اگر تاریخ ضبط این صفحه سال ۱۹۲۸ باشد این احتمال وجود دارد که صفحه مورد بحث، قدیمی‌ترین صفحه آسوری شناخته‌شده باشد.

یادآوری می‌نماید آنچه تاکنون قدیمی‌ترین صفحه آسوری تلقی می‌شود، صفحه‌های کلمبیا از "مرصع خانم"، هنرمند آسوری متولد ارومیه است که در سال ۱۹۲۹ میلادی در نیویورک ضبط شده است. در جای خود، بحث مبسوطی پیرامون صفحه‌های آسوری خواهیم داشت.

۲- صفحه‌ای از حسن قصاب

حسن خان لحنی یا حسن قصاب از خوانندگان صاحب سبک می‌باشد که آثاری از وی در صفحه-

های ضبط‌شده در سال ۱۲۸۴ شمسی در تهران، بجامانده است. شرح حال و تصویری از وی در کهنسالی در جلد پنجم مردان موسیقی سنتی و نوین ایران (ص ۱۴۵ و ۱۴۶) اثر آقای نصیری فر درج شده است.

آثار ضبط‌شده از وی توسط کمپانی گرامافون در سال ۱۲۸۴ شمسی، عبارتند از:

- تصنیف پای سرو بوستانی، با شماره کاتالوگ GC3-12686 و شماره قالب 638q روی صفحه با لیبل Gramophone Record به قطر هفت اینچ. بر روی لیبل صفحه، نام آقاحسین تعزیه‌خوان به عنوان خواننده ثبت شده که برخلاف لیست کمپانی (نگاه کنید: محمدی، محسن، صفحه‌های فارسی شرکت گرامافون، ۱۳۸۶، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ص ۱۱۷) و متن فرانسه لیبل می‌باشد و در این دو ماخذ بر ذکر نام حسن قصاب به همراه ساز، تصریح شده است.
- تصنیف هزار مرتبه به‌به، با شماره کاتالوگ G.C-3-12687 و شماره قالب 641q روی صفحه با لیبل (Gramophone Record) به قطر هفت اینچ به نام حسن لحنی ثبت شده که

صحيح نيست و در واقع اثری با صدای اکبر میرزا می‌باشد.

- تصنیف کیلیکی سرکوی بلند، با شماره کاتالوگ G.C-4-12044 و شماره قالب 897r روی صفحه با لیبل (Gramophone Concert Record) به قطر ده اینچ که تنها قطعه در دسترس از این هنرمند می‌باشد و تصویر برچسب آن درج می‌شود.

۳- قطعه‌ای سولو از ابراهیم خان منصوروی

آثار ضبط شده از ابراهیم خان منصوروی بر روی صفحه‌های سنگی با لیبیل‌های گوناگون در دسترس می‌باشد. وی در سال ۱۳۰۶ شمسی دارای آثار مشترکی با حاجی علی‌اکبر خان شهنازی است. در سال ۱۳۰۷ شمسی نیز قطعات متعددی از وی بر روی صفحه‌های کلمبیا به صورت هم‌نوازی به همراه استوار (پیانو)، سالاری (تار) و غیائی (ضرب) و به رهبری ملک‌الشعراء بهار و یا هم‌نوازی با یحیی خان زرپنجه (تار) و دیگران وجود دارد. در بین صفحه‌های کمپانی هیز ماسترز ویس در سال ۱۳۰۸ نیز رنگ شوشتری با شماره GF37 از منصوروی و گروه دیده می‌شود. آثار متعدد دیگری از هم‌نوازی و یا ساخته‌های وی (GPX-3) وی در صفحه‌های

کلمبیا در سال ۱۳۱۲ در تهران ضبط شده است. (محمدی، ۱۳۸۶، ص ۳۰۰، ۳۴۲ و پس از آن) در آثار ضبط شده از ابراهیم خان منصوروی در فاصله بین دو جنگ جهانی، تاکنون تنها دو صفحه ساز سولو شناسایی شده است که در سال ۱۹۲۸ میلادی (۱۳۰۷ شمسی) در تهران ضبط و بر روی صفحه‌های به قطر ۲۹ سانتیمتر پاته با لیبیل قرمز مشاهده شده‌اند. مشخصات صفحه‌های یادشده از این قرار است:

Répertoire PERSAN		29
EBRAHIM KHAN MANSSOURI	ابراهیم خان منصوروی سلو ویلون	
Sole de Vienne		
ETIQUETTES ROUGES		
Tehargah.	چهارگاه فخاف	X 78.088
Mokchalef.		
Mahour	ماهور دلکش	X 78.089
Delkeche.		

- X 78.088 چهارگاه - مخالف
- X 78.089 ماهور - دلکش

بعید نیست دو صفحه یادشده، اولین و دومین صفحه ویلون سولوی ضبط‌شده از ابراهیم خان منصوروی باشد. یادآور می‌شود قطعات متعدد دیگری از منصوروی و ارکستر وی در صفحه‌های ضبط شده در سال ۱۳۲۶ شمسی (بر روی صفحه‌های با لیبیل سبز رنگ هیز ماسترز ویس) و پس از آن (بر روی لیبیل موزیکال) وجود دارد.

